

B

L

T

Glasilo
Društva
baletnih
umetnikov
Slovenije

A

E

Leto VIII
številke
3–5
oktober
2008

Staro Ljubljano obiskale baletne muze ...

Namesto

uvodnika

Dva večera zapored, 4. in 5. julija 2008, se je v staro Ljubljano, točneje na Čevljarški oziroma Šuštarški most, naselila baletna umetnost. **Zakaj sploh balet?** se je v svojem nastopu navidezno spraševala šesterica baletnih plesalk, ki so pred dvema letoma sklenile baletno šolanje v Ljubljani pri prof. Maruši Vidmar. Skladno z razmerami zadnjih nekaj let nobena od njih ni dobila angažmaja v baletnem ansamblu ne v Ljubljani in ne v Mariboru. Zanimivo ob tem je, da smo kljub temu eno od njih videli že v kar nekaj predstavah Ljubljanskega baleta, celo enakovredno ob boku redne solistke ...

Skupina Freakodance, kakor so se poimenovala plesalke Alena Medich, Dominika Bučar, Tamara Polanc, Maša Robič, Maja Verčko in Liza Volk, se je odločila mimoidoče kar na ulici prepričati, »da je balet še vedno aktualen, kul, izredno živ, energičen in poživljajoč ples«.

V enournem programu so številnim gledalcem, ki jim je korak zastal ob »baletu na ulici«, predstavile razvoj plesa od prvinskega ritualnega giba do klasičnega baleta, pa naprej do sodobnega baleta in nazadnje ni umanjkal niti hip-hop.

Dva večera sta »ujela« številne naključne in namenske obiskovalce Stare Ljubljane. Freakodance se je predstavil na festivalu Ana Desetnica znotraj njihovega projekta MAŠINA, s katerim so zadnja tri leta predstavili že 17 skupin in posameznikov, ki so imeli pogum in željo, da se predstavijo na ulici. Mlade baletne plesalke so tako (ob sodelovanju Društva baletnih umetnikov Slovenije) uresničile delček svoje ljubezni do baleta in hkrati navdušile gledalce s peštrim programom.

Posebna zanimivost je še to, da je nekdanjih šest sošolk baletne šole ta hip razpršenih na šestih različnih fakulte-

tah (Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Fakulteta za arhitekturo, Akademija za glasbo, Medicinska fakulteta, Teološka fakulteta in Fakulteta za socialno delo).

O uspešnosti projekta povesta povabili na gostovanje v Maribor in ponovno sodelovanje na festivalu v prihodnjem letu.

Realnost govori, da se omenjene baletne plesalke ne bodo zlahka odrele svoji ljubezni, saj smo jih zasledili že meseca marca v plesno-pesniški predstavi *Obrazi njene erotike* na poezijo Neže Agnes Momirski v KUD-u France Prešeren v Ljubljani, aprila v sodobni plesni predstavi *Essence-sense or non-sense?* v Avditoriju Portorož in pred kratkih Aleno Medich in Manco Krnel v predstavi *Striček Vanja in 12 šopkov* v okviru festivala Ex Ponto v Stari mestni elektrarni v Ljubljani.

Vojko Vidmar

Alena Medich

Foto Vojko Vidmar

Foto Vojko Vidmar

Pravzaprav je na mostu s publiko prav tako lepo kot v gledališču

11. junija 2008 je mesto Ljubljana že triinštiridesetič počastilo svoje umetnike in podelilo **Župančičeve nagrade**. Zelo dopadljivo podelitev, ki jo je režiral Diego De Brea in v kateri smo videli tudi lanskoletno nagrajenko DBUS Tijuano Križman, smo doživeli v lepem ambientu prenovljenega Mestnega muzeja v Ljubljani.

Nagrado za življenjsko delo je prejela balerina, pedagoginja, stanovska organizatorica in publicistka **Lidija Sotlar**.

Foto Vojko Vidmar

Lidija Sotlar kot Myrtha v Giselle, 1967

Karizmatična baletna umetnica Lidija Sotlar, na začetku svoje poklicne umetniške poti Lidija Lipovž, je v 25 letih svojega odrskega ustvarjanja upodobila 80 likov najširšega izraznega razpona - od prvega nastopa v *Vragu na vasi* do poslovilne Julije v *Romeu in Juliji* - in v vse položila stremljenje svoje in univerzalno človeške duše po popolnosti, kot ga lahko v harmoničnem sozvočju duha in telesa najbolj živo, najbolj krhko in do kraja predano samodisciplinirano izrazi prav plesno-baletna umetnost. Ustvarjalno prekipevajoči čas odrske baletne umetnosti Lidije Sotlar je v vsem sijaju zaznamoval slovensko baletno umetnost druge polovice 20. stoletja, in to tako z nastopi v matični operno-baletni hiši kot na številnih gostovanjih po tedanji domovini Jugoslaviji in po Evropi. Z njimi se je soustvarjal odličen mednarodni sloves slovenskega baleta. Prav posebno mesto pa so baletne umetnine Lidije Sotlar pomenile za vselej polne dvorane navdušenega ljubljanskega baletnega občinstva, ki so umetnici prinašale tudi poglobljene in naklonjene kritične ocene domačih in tujih baletnih kritikov.

V zgodnjem otroštvu prebujena ljubezen do baleta, temeljita baletna in splošna izobrazba, ki jo je umetnica pridobila z diplomom na baletni umetniški šoli in s številnimi izpopolnjevanji doma in v tujini ter ob najznamenitejših domačih in tujih koreografih in soplesalcih, življenjskem sopotništvu z odličnim gledališkim in filmskim igralcem Bertom Sotlar-

jem, še posebej pa njena svetla človeška osebnost so jo po slovesu od baletnega odra vodili k ustanovitvi *Baletne skupine Lidije Sotlar*, v kateri so se pod njenim mentorstvom kalili vodilni baletni umetniki in s katerimi je približevala baletno umetnost številnim krajem v Sloveniji, Jugoslaviji in Italiji. Umetnica je s svojimi organizacijskimi sposobnostmi ustanovila tudi *Srečanje jugoslovanskih baletnih umetnikov*, prav tako pa je tudi dejavna članica *Društva baletnih umetnikov Slovenije*.

Poseben prispevek k zgodovini slovenskega baleta, deloma pa tudi gledališča in filma, pomeni tudi njeno avtobiografsko delo *Spomini balerine*, v katerem ob vsem dragocenem podatkovnem gradivu zažari predvsem tista srečna in zmogovita osebnost, s katero umetnica nadaljuje svojo plesno pot in še naprej navdihuje kot mojstrica nesmrtnega plesa življenja.

Ob redu dela s srebrnim vencem, nagradi Društva baletnih umetnikov za življenjsko delo, častnem znaku svobode Republike Slovenije, plaketi glavnega mesta Ljubljane se želimo z *Župančičevo nagrado za življenjsko delo* veliki umetnici Lidiji Sotlar hvaležno pokloniti za vse njeno dosedanje bogato delo ne le v imenu Mestne občine Ljubljana, ampak tudi v imenu vseh tistih ljubiteljev baletne umetnosti, ki jo, nezaustavljivo v gibanju, za vselej nosijo v svojih srcih.

(Utemeljitev Komisije za podelitev Župančičevih nagrad)

Kakšno sporočilo imate za sedanje rodove plesalcev? Katerim vzorom ste sledili sami?

Dvomim, da bi mi danes kdo od mladih baletnih plesalcev prisluhnil. Moja generacija ni imela ne radia ne televizije niti svetovnega spleta, zato smo poslušali starše in pedagoge. Danes je drugače. Mlade vzgajajo internet, družba, okolica. Imajo možnost na televizijskih ekranih videti najboljšee plesalce sveta in si tako bogatijo svoje znanje, kar nam ni bilo dano. Lahko pa jim izrečem nekaj svojih misli!

Če se posvetite baletu, vedite, da je balet velika avantura, polna presenečenj. Balet okupira in vsrka vse plesalčevo življenje. Zmagujejo le najmočnejši in tudi najsrečnejši.

Kako pa ste doživljali ljubljansko občinstvo in ali je v Ljubljani danes dovolj možnosti za razvijanje plesnega daru?

Če kaj pogrešam, ko grem danes gledat kako predstavo, je to tista publika, ki sem jo doživela jaz. Nismo poznali praznih dvoran. Poln parter, polne lože, polna stojišča študentov, ki so hodili po predstavah po avtograme. Nepozabno doživetje. Ob sobotah in nedeljah matineje. Plesali smo bolni, samo da nismo razočarali publike. Borili smo se zanjo, ona nam je to vračala. Spominjam se, da so nekateri gledalci pri operi Faust prihajali le na balet Valpurgine noči in potem spet odšli. Kje so zlati časi naše Opere?

Danes imajo pri večini mladih prednost denar, zabava in dobrine. Večkrat je premalo ambicije, vztrajnosti, tehničnega znanja, ljubezni do plesa, predvsem pa pri sedanjem repertoarju nimajo možnosti, da bi se ob pravih baletnih predstavah razvijali in izpopolnjevali. Zahteve

predstav, ki so na sporedu zadnje čase, so za kaj takega postavljene pre nizko in jim žal ne pomagajo v stremljenju po popolnosti.

(Odlomek iz intervjuja nagrajenke z Nado Šumi.)

Strokovne nagrade Lydie Wisiakove, Društva baletnih umetnikov Slovenije 2008

Svečani baletni večer, v okviru katerega so bile podeljene tudi nagrade, smo izvedli v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Triindvajset baletnih plesalcev iz vse Slovenije je pričaralo atraktivni program s štirinajstimi točkami, ki so pokrile ves spekter baletne umetnosti, od klasičnega baleta do sodobnih koreografij. Z ljubeznivim sodelovanjem Uredništva za resno glasbo in balet Televizije Slovenija so poleg gledalcev v dvorani imeli možnost program uživati tudi televizijski gledalci širom Slovenije.

Komisija za nagrade in priznanja Društva baletnih umetnikov Slovenije v sestavi: Bojana Hinteregger, predsednica, članica Tanja Baronik in člani Janez Mejač, Jaš Otrin in Vojko Vidmar se je odločila, da strokovno nagrado Lydie Wisiakove za leto 2007 podeli baletni solistki **Riti Pollacchi** za vlogo Kitri v baletu Don Kihot, koreografa Dinka Bogdaniča.

Rita Pollacchi je srednjo baletno šolanje končala v Italiji v šoli milanske Scale, kjer je že takrat sodelovala v baletih Hrestač in Don Kihot. Svoje baletno znanje je med letoma 1995 in 1998 izpopolnjevala na baletni akademiji Heinz - Basel Stiftung v Münchenu. V tem času je sodelovala tudi z Bavarskim državnim baletom.

Od leta 1998 je članica baleta SNG Opera in Balet Ljubljana, kjer je odplesala večje število vlog, med katerimi pa sta tudi glavni vlogi Katarine v Ukročeni trmoglavki in Kitri v Don Kihotu ...

Rita Pollacchi je s svojim temperamentom prav gotovo idealna zasedba te vloge, dobra baletna tehnika pa ji omogoča tudi suvereno izvajanje izredno zahtevnih duetov in solov, je bilo zapisano v tiskanem mediju ...

Rita Pollacchi kot Kitri v Don Kihotu

Komisija se je odločila, da nagrado Lydie Wisiakove podeli tudi baletnemu solistu **Lukasu Zuschlagu** za vrhunsko umetniško oblikovanje vloge Romea v baletu *Romeo in Julija*, koreografa Yourija Vamosa.

Lukas Zuschlag prihaja iz Celovca v Avstriji, kjer je končal gimnazijo in zasebno baletno šolo pri profesorju Marjanu Krulanoviču. Leta 2001 je na glavnem avstrijskem plesnem tekmovanju prejel posebno nagrado za napredek v svojem baletnem razvoju. Leta 2002 je kot gost v Ljubljanskem baletu nastopil v prdstavah *Labodje jezero* in *Hrestač - Božična zgodba*.

Lukas Zuschlag kot Petkovšek v odlomku iz baleta Nori malar

Njegov izjemni talent ni ostal nezapažen in leta 2004 je postal redni član baleta SNG v Ljubljani. Fasciniral je s svojimi sposobnostmi v vlogi Mišjega princa v baletni uspešnici lanske sezone, otroškem baletu *Kdo je najmočnejši na svetu*, v koreografiji Tanje Pezdir Pavlič. Odlično je odplesal Princa v *Pepelki*, koreografa Jeana Christopha Blavierja. Plesal je še Espado v *Don Kihotu* in v baletih *Yin & Yang* ter *Mozart vs. Schumann*.

Nedvomno pa vrhunec njegovega umetniškega izražanja predstavlja vloga Romea v *Romeu in Juliji*. V paru z Ano Klašnjo se je zdelo, da je koreografija napravljena prav zanj. Spoj koreografske zamisli in njune izvedbe se je zdel skoraj sanjski. Odrsko in umetniško oblikovanje in doživljanje vloge se je dotaknilo mnogih src gledalcev, ki so enostavno postali njegovi občudovalci. Umetniški presežek je bil občuten in doživet.

Lukas je dejal: »Všeč mi je slog te predstave, ki je tako odkrita, da sem vedno znova ganjen, saj se me vsaka predstava dotakne. Včasih tako uživam, da pozabim, da sem na odru«.

Nagrado Lydie Wisiakove za leto 2007 je prejela tudi plesalka in koreografinja **Valentina Turcu**, za koreografske prispevke na operno-baletnih in dramskih odrih.

»Ljubim to, kar delam, in delam to, kar ljubim.«
(Valentina Turcu)

Valentina Turcu je solistka baleta SNG Maribor, koreografinja in ustvarjalka odrskega giba. Osnov in discipline baletne plesalke se je naučila že v zgodnjem otroštvu pri svojih starših. Kot plesalka je ustvarila mnogo vlog tako iz klasičnega baletnega kot iz sodobnega plesnega repertoarja. Je radovednega in kreativnega duha, ki večno potrebuje izziv raziskovanja in odpiranja povsem novih svetov. Tako se je podala odkrivati tudi svet koreografije. Njeni koreografski začetki segajo v leto 1998, ko se je za zelo plodno izkazalo sodelovanje s koreografom Edwardom Clugom, npr. v uprizoritvi predstave *Tango*, in leta 2002 *Lacrimas*. Njene samostojne koreografije so vedno znova navduševale kritike in občinstvo, to so bile: *Zrelo je žito*, *Pastirček*, *Rožmarin* – za slednjo koreografijo je prejela nagrado žirije Tekmovanja baletnih plesalcev Slovenije 2007 za najizvirnejšo koreografijo.

S svojo koreografsko ustvarjalnostjo in kreacijami odrskega giba v dramskih predstavah je gostovala v Kopru, Splitu, Dubrovniku in mnogih drugih mestih. Vse od leta 1998 je redni gost v mariborski Drami. Pri delu z igralci se je odločila za individualen pristop, s katerim lahko igralcu nevsiljivo, a hkrati jasno izriše značaj, čustvo, situacijo ali prizor. Številni režiserji in igralci so z navdušenjem sprejeli njen prispevek k uprizoritvi; menijo, da so njene stvaritve sad dolgoletnih izkušenj, bogatega znanja in absolutne ljubezni do poklica. V sezoni 2007/08 nam je predstavila avtorski projekt *La Callas*.

Njena karizmatična osebnost bogati naš baletni prostor, govornica njenega telesa preprosto odpira nove razsežnosti razumevanja plesne umetnosti.

Društvo baletnih umetnikov Slovenije je ob tej priliki izrazilo spoštovanje in zahvalo tudi osebi, ki vedno ostaja »v ozadju«, pa vendar nosi izjemne zasluge zato, da se baletna umetnost na Slovenskem, kot suverena umetniška veja naše kulturne zakladnice, ohranja in bo tako na voljo tudi našim zanamcem.

Posebno nagrado Društva baletnih umetnikov Slovenije, za izjemne zasluge za popularizacijo, podporo in ohranjanje baletne umetnosti na Slovenskem, je prejela dipl. prof. muzikologije in urednica Uredništva za resno glasbo in balet TV Slovenija **Danica Dolinar**.

Danica Dolinar je svojo pripadnost baletni umetnosti izpričala že s svojo diplomom po študiju muzikologije, v kateri je detajlno obdelala in katalogizirala vso slovensko glasbo, ki je bila do takrat ustvarjena z namenom, da bo nekoč scen-sko upodobljena zaživela na baletnem odru.

S pričetkom dela v Uredništvu za resno glasbo in balet Televizije Slovenija so se njene možnosti sožitja z baletom povečale. Skozi pretekla desetletja je botrovala dolgi vrsti dokumentarno-portretnih oddaj o slovenskih baletnih umetnikih in tematskim ter dokumentarnim baletnim projektom. Avtorska dela naših koreografov Šparembleka, Jerasa, Neubauerja, Dedoviča, Otrina, Kosija in v zadnjem času Cluga so oživela na televizijskih ekranih v naših domovih.

Tu je še dolga vrsta dragocenih posnetkov gledaliških ba-

Foto Ivan Vinovrški

Valentina Turcu v avtorskem projektu *La Callas*

Foto Robert Balen

Danica Dolinar s koreografom Vlastom Dedovičem

letnih predstav, dokumentov o nekdanjih srečanjih in tekmovalnih slovenskih in jugoslovanskih baletnih umetnikov in njihovih gostovanjih.

Oddaje *Mladi baletni plesalci se predstavljajo* označujejo stalnico urednice Danice Dolinar. S temi posnetki v TV arhivih ohranja kar največ dokumentov o mladih talentih, ki se porajajo v naših baletnih šolah in z delom nadaljujejo na svoji nadaljnji poti. Nekaterim od njih je omogočila predstavitev pred evropsko publiko z udeležbo na Evrovizijskih tekmovanjih mladih plesalcev.

Vsekakor ne gre prezreti dragocenih dokumentov o iskanjih samega sebe in koreografski umetnosti naših mladih, ki nastajajo v okviru *Gala večerov novih baletnih koreografij na slovensko glasbo* v okviru Društva baletnih umetnikov Slovenije.

Pod okriljem TV uredništva Daničin redni stik z evropsko mrežo televizijskih postaj omogoča slovenskim gledalcem, da na domačih ekranih vidijo najboljše, kar je posnetega s področja baleta in plesa. Od tod izvira tudi vrsta koprodukcij z vrhunskimi koreografi in TV režiserji pri nas.

Ohranjanje naše baletne dediščine označuje njeno stalno raziskovanje zaprašenih in pozabljenih baletnih posnetkov v dokumentaciji TVS, kar nam občasno omogoča naše srečanje z njimi pod naslovom *Iz baletnega arhiva*.

Dva sta prav drastična primera. Prvi je musical *Slučajno sta se srečala Romeo in Julija* koreografa Henrika Neubauerja iz leta 1968. Filmski posnetek je ostal brez glasbenega traku. Na pobudo Danice Dolinar so po originalnih zapisih glasbo obnovili ter film na novo ozvočili in sinhronizirali leta 2004. Podoben primer predstavlja posneti delovni material s posnetki odlomkov baleta Romeo in Julija Prokofjeva, posnetega na različnih lokacijah in ob različnem času s konca 60. let. Po skoraj štirih desetletjih je bil material zmontiran v oddajo, ki predstavlja celoten celovečerni balet, do originala mu manjka samo pičlih nekaj minut.

Zasluga Danice Dolinar je tudi odkritje originalne Ipavčeve partiture prvega slovenskega baleta Možiček, ki je veljala za izgubljeno. Glasbo so na novo posneli in je doživela tudi svojo koreografsko upodobitev za TV ekrane, predstavljena pa je bila doma in v tujini.

Zahvaljujoč Danici Dolinar je televizijsko umetniško dokumentiran tudi zadnji del življenjske poti nestorjev slovenskega baleta Pie in Pina Mlakar.

Prav njena zasluga je, da je bilo Mlakarjevo trmoglavo zavračanje TV medija kot umetniške oblike izražanja omajano v temelju, in to ob ogledu TV portreta balerine Tatjane Remškar.

Mlakarjeva pronicljivost ni prezrla iskrenosti, izražene v dolgoletnem delu Danice Dolinar, zato sta se z ženo Pio odločila. Izpod postelje, kjer je dolga desetletja ležala, sta potegnili škatlo s filmskim materialom posnetkov plesov Pie Mlakar iz leta 1944 in ji ga izročila. Desetine ur je bilo potrebnih za filmsko restavracijo razpadajočega materiala in še naslednje desetine za oblikovanje in sinhroniziranje glasbene spremljave. Dragoceni material je bil iztrgan pozabi časa in predstavljen TV gledalcem. Umetniški oddaji z naslovom Večna baletna domačija I in II sta do-

stojno zaokrožili pot Mlakarjev, ki smo jo poimenovali *Nekdanje svečanosti*.

In tu je še televizijska oddaja, ki je obeležila 80-letnico slovenskega baleta. V pripravi je oddaja o letošnji 90-letnici.

Ogromen raziskovalni projekt, ki ga je opravila Danica Dolinar, je tudi serija oddaj z naslovom *Po sledeh baleta*. Ti predstavljajo nastanek in razvoj baletne umetnosti v svetu in pri nas. Posneto serijo bo zaokrožila zadnja oddaja o baletu v drugi polovici 20. stoletja na Slovenskem.

Z vedenjem, da se ob vsem naštetem Danica Dolinar z enako zavzetostjo ukvarja tudi z drugimi plesnimi zvrstmi in glasbo, toliko bolj cenimo njen izjemni prispevek slovenski baletni umetnosti, ki temelji na skorajda ekstremni delavnosti, srčnosti, zagnanosti in brezkompromisnosti do same sebe. Želimo ji zvrhano mero energije in volje za uresničitev bodočih načrtovanih televizijskih projektov.

Naslednje informacije dokazujejo, da tujina zna ceniti naš slovenski baletni podmladek

Mariša Nač, baletna plesalka, ki je pred časom diplomirala na baletni šoli v Ljubljani pri prof. Maruši Vidmar in sedaj nadaljuje študij baleta na Academie de Danse Classique Princesse Grace v Monte Carlu, pri legendarni pedagoginji Mariki Besobrasovi in pedagogu Rolandu Vogelju, je zaključek predzadnjega leta akademije, okronala z zmago na mednarodnem baletnem tekmovanju v San Remu v Italiji.

Mariša Nač

»Tekmovanje je potekalo 3. in 4. julija letos; prav veliko se nanj tudi nisem pripravljala, saj so mi profesorji povedali zanj le dva tedna prej. Takrat pa sem bila tudi polno zasedena z vajami za poletno predstavo, ki je bila 28. in 29. junija v monaški operi. Žirija je sestavljala pet članov, in sicer: Renato Greco, Julia Frederick, Joseph Albano, Algeri Marcello in Jacquelin de Min.

To je bila zame krasna, nepozabna izkušnja in potrditev, da sem na pravi poti«.

Kaja Lin Jagodič Avguštin, dijakinja Srednje baletne šole v Ljubljani, je posegla po prvi nagradi na plesno-baletnem tekmovanju v Trstu v Italiji, koncem meseca aprila 2008. S svojo temperamentno izvedbo sodobne koreografije z naslovom *Out of Tune*, v koreografiji Kjare Starič, je nedvomno navdušila tudi v tujini, podobno kot ji to uspeva doma.

Kaja Lin Jagodič Avguštin v *Out of Tune*

Mirjana Šrot s solistom mariborskega baleta Matjažem Marinom

Foto: Vojko Vidmar

Mirjana Šrot, baletna plesalka, ki je diplomirala na baletni šoli v Mariboru in ob tem prejela diplomo dr. Romana Klasanca za leto 2006, ki jo šola podeljuje najuspešnejšemu dijaku ob zaključku šolanja, letošnje šolsko leto končuje študij baleta na dunajski Konservatorium Wien Privatuniversität. Konec preteklega šolskega leta je univerzo zastopala na predstavitvi talentov v Poznaniu, kjer jo je opazil Vladimir Issaev, direktor »The Arts Ballet Theater of Florida« in jo povabil na pettedensko brezplačno strokovno izpopolnjevanje v Španijo. Nova baletna znanja ji je posredovala Alla Osipenko, primabalerina Kirov baleta.

Foto: Vojko Vidmar

Premiere

SNG Opera in balet Ljubljana, z umetniškim vodjem baleta Jašem Otrinom, se je odločilo, da v letu 2008 organizira manifestacijo z naslovom **1. baletni dnevi**, ki je potekala od 8. do 26. aprila in naj bi sčasoma postala tradicionalna. V propagandnem gradivu je bilo zapisano, da jih posvečajo 90-letnici slovenskega baleta, svetovnega dneva plesa in slovenskega predsedovanja EU.

Za začetek so v Mestnem muzeju, v sodelovanju z nemškim Goethejevim inštitutom odprli fotografsko razstavo o Uweju Scholzu, nemškem koreografu, dan kasneje pa so na isti lokaciji predvajali celovečerni dokumentarni film o njegovem delu in življenju. Pokojni koreograf bi v tem letu napolnil 50 let življenja.

V okviru manifestacije je ljubljanski balet na Gospodarskem razstavišču premierno uprizoril balet **Mozart vs. Schumann**, koreografa Uweja Scholza. Njegova življenjska, plesna in koreografska pot ga je vodila iz Darmstadta preko Stuttgarta, Zürichu in se zaključila v Leipzigu. Njegov opus obsega okoli sto baletov.

Nekoliko kontroverzen koreograf je skoraj manično skušal preletiti perfekcijo skladb svojih najljubših skladateljev (Mozart, Wagner, Stravinski, Schumann ...) v gibalne podobe baletnih plesalcev v svojih predstavah.

Koreografski kompoziciji na Mozartovo in Schumanovo glasbo, ki sta sestavljali večer, sta bili realtivno sorodni, vendar hkrati zelo zahtevni in kot taki velik zalogaj za naše baletne plesalce. S premierne izvedbe (kljub skromnemu številu ponovitev so bile solistične zasedbe naštudirane v alternacijah) se je kot presežek vtisnil v spomin gostujoči solist Michael Banzhaf, solistični par Bojana Nenadović Otrin in gostujoči Wieslaw Dudek ter iskri solistični par Ana Klačnjša in Alena Medich. Najverjetneje bi se pod njihove kreacije podpisal tudi koreograf.

V okviru 1. baletnih dni je slovenski balet gledalstvu predstavil nekatere ponovitve baletnih predstav z repertoarja obeh operno-baletnih gledališč (*Don Kihot*, *Radio and Juliet*, *Romeo in Julija*, *Kdo je najmočnejši na svetu*).

Prve baletne dneve, pod častnim pokroviteljstvom župana

Arhiv SNG Opera in balet Ljubljana

Baletni ansambel SNG Ljubljana v projektu Mozart vs. Schumann

Arhiv SNG Opera in balet Ljubljana

Iskrivi solistični par Ana Klačnja in Alena Medich v Mozart vs. Schumann

MOL Zorana Jankovića, je zaključil *Gala koncert baletnih zvezd*, na katerem je bilo nekaj resnično lepih trenutkov v izvedbi domačih in tujih baletnih plesalcev.

Seveda se veselimo vsake manifestacije, ki se »dotika« baletne umetnosti. Ob vsem trudu, ki ga je vložil organizator, bi nas veselilo videti več obiskovalcev, posebno na otvoritvi razstave in na projekciji dokumentarnega film, posvečenima koreografu Uweju Scholzu, ki sta bili izjemno zanimivi, a žal pičlo obiskani. Na Društvu baletnih umetnikov Slovenije smo prejeli kar nekaj telefonskih klicev naših članov, ki niso bili seznanjeni z dogodki ...

Srečali smo tudi nekaj ogorčenih posameznikov, ki so nam izrazili svoje pomisleke o Prvih baletnih dnevih, gledanih skozi prizmo letošnje 90-letnice slovenskega baleta, ki so jo, po njihovem mišljenju, z Uwe Scholzom enostavno popravili pod preprogo.

26. septembra 2008 je Balet SNG Opera in balet Ljubljana premierno izvedel baletni večer z naslovom *Tango za Rahmaninova*. Svečani dogodek je hkrati obeleževal otvoritveni projekt Bilaterale Fokus'08, s katerim kraljevina Nizozemska in Slovenija že osmo leto zblížujeta državi na različnih

področjih. Zato tudi ne preseneča izbor dveh nizozemskih koreografov, ki sta s svojima koreografijama »soočila« baletno umetnost 20. in 21. stoletja. Legendarni **Hans van Manen**, koreograf svetovnega slovesa, je prvič v Sloveniji predstavil svojo delo z naslovom *Pet tangov*, na glasbo Astorja Piazzolle, ki je svoj krst doživela daljnega 1977. leta. Predstava dokazuje avtorjevo mojstrstvo in njegovo nesmrtnost.

Čast, postaviti se mojstru ob bok, je doživel koreograf **Ivo van Zwieten** s svojo *Rapsodijo*, ki je doživela svetovno premiero in je plod koreografskih iskanj današnjega časa. Očarljivo glasbo Rahmaninova, Variacije na Paganinijevo temo za klavir in orkester, smo že imeli priložnost upodobljeno doživeti na ljubljanskem baletnem odru v koreografiji Yourija Vamosa v letu 1984. Zanimiv je primerjalni pogled na obe izvedbi. Vsekakor je odločitev koreografov za plesno upodobitev tako mojstrske in do neke mere popularne glasbe v določenem smislu tvegano dejanje.

Plesalci ljubljanskega baleta, ki so bili izbrani v zasedbo, so nedvomno izkoristili priložnost novega, zahtevnega izziva, piko na i pa je, sodeč po odzivu publike, dodal gostujoči plesalec Alexander Zhembrovskyy.

Arhiv SNG Opera in balet Ljubljana

Prizor iz 5 tangov: Bojana Nenadović Otrin in Alexander Zhembrovskyy

Arhiv SNG Opera in balet Ljubljana

Koreografa Hans van Manen in Ivo van Zwieten z ansamblom

Sredi aprila sta se z letnim nastopom predstavili Niža in srednja baletna šola iz Ljubljane (SGBŠ). Z nastopom so učenci in dijaki obeležili tudi 60-letnico ustanovitve Državne nižje baletne šole v Ljubljani in Mariboru. Letošnje šolsko leto šola pričinja s poukom v novih, izjemno lepih prostorih na stičišču Ljubljanice in Grubarjevega kanala. Direktor Srednje glasbene in baletne šole, prof. Tomaž Buh, je uspešno sklenil projekt, ki mu je 15 let rahljajl spanec.

Foto Robert Balen

Urša Grm kot Črni labod

Tudi letos je sklepna predstava dvakrat napolnila Linhartovo dvorano Cankarjevega doma.

Baletne etude, ki skoraj praviloma tvorijo prvi del letnega koncerta, predstavijo učence in dijakke nižje in srednje baletne šole po posameznih oddelkih. Pedagogi za klasično baletno tehniko nižje šole so bili: Nada Zorn, Živa Žitnik, Darja Sebastian in Vesna Cestnik, srednje šole pa: Matej Selan (hkrati tudi vodja baletnega oddelka SGBŠ), Olga Andreeva in Damaas Mithras Thijs. Zaradi pomanjkanja prave volje vodstva ljubljanskega baleta je vodstvo baletne šole moralo odstopiti od zamisli, da bi v letu, ki označuje 60-letnico ustanovitve prve baletne šole pri nas in 90-letnico slovenskega baleta, v program vključili nakdanje dijakinje in dijake SGBŠ, ki sedaj delujejo v profesionalnih vrstah. Tako sta se dijakinjama zadnjega, 4. letnika, **Urši Grm** in **Nini Masilo**, ter drugim dijakinjam v drugem delu večera pri variacijah in zahtevnejših koreografijah pridružili le Lejla Pantić Šindrić in Katja Šuštar, ki sta diplomirali v letu 2007, ter nekaj kolegov z glasbenega oddelka. Program karakternega plesa je pripravila Andreja Hriberšek, točke v sodobnejših baletnih tehnikah pa so pripravili Ingrid Radman ter gost iz tujine Michel Béjar. Jagodo na smetanci uspeha pa si je pri publikli ugrabila dijakinja Kaja Lin Jagodič Avguštin s tehnično in izrazno iskrivo izvedbo sodobne točke *Out of tune* v koreografiji Kjare Starič.

Posebej slovesno je bilo tudi meseca aprila v Žalcu, kjer je Harlekin, Društvo za umetnost plesa iz Celja, s svojim baletno-plesnim nastopom obeležil 20-letnico začetkov sistematičnega pouka klasičnega baleta in plesne moderne v Celju. Ana Vovk Pezdir, neumorni motor in duša društva, ki je za svoje delo leta 2006 prejela tudi strokovno nagrado DBUS, je v uvodnem govoru, ki ga citiramo, orisala prehojeno pot:

Bila je jesen 1987. S takratnim »Pionirskim plesnim gledališčem Pionirskega doma Cvetke Jerinove« smo gostovali v Vodnikovi domačiji v Ljubljani, in sicer s predstavo *Pojočje skrinjice*. Predstavo si je ogledal tudi dr. Henrik Neubauer. Čeprav sem vedela, da je predstava dobra, saj smo jo plesali

po številnih krajih Slovenije in na jugoslovanskem Festivalu otroka v Šibeniku, me je prisotnost gledalca, dr. Neubauerja, vznemirila. Poznala sem ga kot avtoriteto v slovenskem baletu. Po predstavi sva izmenjala nekaj misli in rezultat je bil ta, da je bila 12. februarja leta 1988 v Pionirskem domu v Celju prva ura baleta pod vodstvom dr. Neubauerja. Takrat nisem niti pomislila na to, da bo periodično prihajal pet let in mi nesebično podajal svoje znanje iz baletne pedagogike.

Od takrat je minilo 20 let in zgodovina teh 20 let baleta v Celju je obenem tudi zgodovina družbeno-političnega razvoja v Celju in Sloveniji.

Na začetku je bil naš balet pod okriljem Pionirskega doma, ki je združeval kulturno dejavnost Združenih osnovnih

Foto Erno Sebastian

Članice Harlekina, Društva za umetnost plesa iz Celja med nastopom

Arhiv Društva Harlekin

Benja Pavlin, ponos Društva Harlekin

šol - ali skrajšano ZOŠ. Ko sem leta 1987 prišla službovat v Pionirski dom, mi je takratni ravnatelj, g. Marjan Petan, predlagal, da bi ustanovili Pionirsko plesno gledališče. In smo ga res. Bilo je, za današnje razmere, romantično: otroci iz vseh celjskih osnovnih šol, ki so imeli veselje do plesa, so se lahko vključili, izobraževanje je bilo brezplačno, ker je takratni sistem podpiral tovrstno dejavnost učencev (ne gre za nostalgijo, to so dejstva).

Ko se je pojavila potreba po osvajanju temeljev klasičnega baleta, so se za pouk baleta odločili številni otroci Otroškega plesnega gledališča. Seveda pa je učiti se baleta bistveno bolj naporno kot pa plesati v predstavi, zato je bil izpad pričakovan. Vseeno je bilo dovolj otrok za dva razreda baletne šole. Več tudi ne bi zmogli, ne prostorsko ne časovno ne kadrovsko.

Ko smo 9. novembra 1989 opravljali prve izpite pred komisijo ljubljanske Srednje glasbene in baletne šole, smo spoznali, da zmoremo. Začeli smo razmišljati o verifikaciji baletne šole. Leta 1990 (12. februarja) smo se prvič uradno pogovarjali o možnosti za obstoj baletne šole v Celju: takratni ravnatelj ZOŠ, g. Dosedla, ravnatelj celjske glasbene šole, g. Marcen, ravnateljica pionirskega doma, ga. Maričeva in jaz. Bilo je še nekaj sestankov in kazalo je dobro za verifikacijo in registracijo šole. A prišlo je prelomno leto 1991, ko so propadla vsa prizadevanja za registracijo in verifikacijo baletne šole, ko je propadala ideja o Združenih osnovnih šolah, ko je Pionirski dom zapustila ravnateljica in ko se je sčasoma Pionirski dom prelevil v Center interesnih dejavnosti. Teka na mestu sem bila utrujena in

sem dala odpoved tudi jaz. Začela se je še težja pot, ki je bila takrat edini način za neodvisno strokovno delo z vsemi generacijami otrok: ustanovila sem podjetje Harlekin, ki je bil predhodnik današnjemu društvu za umetnost plesa. Postala sem »deklica za vse« in zaman prosila za družbeno podporo. Danes ne obžalujem petnajstih let vzdrževanja baleta in plesa na svojih plečih. Brez teh petnajstih let ne bi bilo današnjega društva. Bilo je treba zdržati in danes sem vesela, da sem zdržala.

V teh letih so našo baletno šolo, ki je od vsega začetka sledila nacionalnim programom tovrstnega izobraževanja, obiskovali mnogi otroci, sedem generacij je uspešno končalo štiriletno baletno izobraževanje in letos je bila 12. plesalka Harlekina sprejeta na Srednjo baletno šolo. Dovolite, da jih naštejem: iz prve generacije sta na Srednjo baletno šolo odšli Tanja Pezdir in Tamara Divjak, za njma pa v naslednjih letih še: Tina Majcen, Mojca Majcen, Zala Pezdir, Katja Veber, Daša Skrt, Sanja Rehar, Jana Starman, Ana Jenček, Monika Zorko, letos pa je bila sprejeta še Živa Vrečko.

Po dvajsetih letih imam enako željo: prepričati družbeno okolje, da je balet tista vrsta umetnosti, ki se v naših razmerah ne more uspešno razvijati brez družbene podpore. Mislim, da si naš balet to podporo zasluži.

Ana Vovk Pezdir

Dejavnosti

društva

Svečani baletni večer s podelitvijo nagrad DBUS

20. maja 2008 smo v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma organizirali svečani baletni večer z baletnimi plesalci iz obeh naših operno-baletnih gledališč. V okviru programa, sestavljenega iz 14. točk, smo podelili štiri letošnje nagrade. Prireditev je posnela tudi TV Slovenija, točneje Uredništvo za resno glasbo in balet.

Prav tako **Svečani baletni večer** smo 20. maja 2008 prvič organizirali tudi v **Tolminu** v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Tolmin. Gledalci, ki niso ravno vajeni tovrstnih umetniških prireditev, so v prvi vrsti presenetili z dobro udeležbo, po predstavi pa niso skoparili z navdušenjem in komplimenti in bilo je slišati besede o ponovnem srečanju.

Foto Robert Balen

Urša Vidmar v Meditaciji iz opere Thais koreografa Vlasta Dedoviča

Foto Robert Balen

Alenka Ribič Laufer in Anton Bogov iz Labodjega jezera

Veliko pozornosti v letošnjem letu s svojim delom posvečamo okoljem, ki so tesneje povezana s socialnimi vprašanji. Vsekakor ima pri tem pomembno vlogo naša članica **Liza Volk**, ki se je po končanem šolanju baleta odločila za študij na Fakulteti za socialno delo.

Kot smo že zapisali, smo februarja organizirali **Baletno uro v Kamniku**, v tamkajšnjem Zavod za usposabljanje invalidne mladine.

Marca smo organizirali baletno delavnico **ob Dnevu mamic v Vrtcu Najdihojca** na Ljubeljski 16 v Ljubljani. Delavnica je bila namenjena otokom in staršem dveh skupin, ki sta ne glede na različnost vključeni v projekt Prehajanje med programi. Na delavnici sta se družili skupini normalno čutečih otrok in tistih s posebnimi potrebami.

Liza Volk z otroci in starši v Vrtcu Najdihojca

Maja smo razveseljevali otroke v **Vrtcu Vrhovci**. Desetine parov zvedavili oči se je spoznavalo s pojmom balet in stvarmi, ki so vezane nanj. Seveda je uro sklenilo skupno rajanje. Vzgojiteljice pod taktirko direktorice Klare Janša so bile z Baletno urico zelo zadovoljne tudi po pedagoški plati, tako da obstaja verjetnost, da se ponovno srečamo. Baletno urico je vodila Sonja Kerin.

Baletni ples na prstih – kakšno čudo – Vrtec Vrhovci

Vsekakor najbolj neobičajen pa je bil projekt **Dobrodelni baletni večer**, ki smo ga organizirali v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo in **Društvom za pomoč in samopomoč brezdomcev, Kralji ulice**, dne 24. 4. 2008, v predavalnici Fakultete na Topniški 31, v Ljubljani. Kot je povedala Liza, je bila ideja o prvem takšnem projektu na Fakulteti izjemno pozitivno sprejeta ... Še bolj razveseljivo je bilo dejstvo, da se je koncerta udeležilo večje število ljubljanskih brezdomcev in drugih, ki jih je projekt zainteresiral.

Baletne podobe za brezdomce

5. septembra 2008 smo sodelovali v programu ob širitvi razstave **Rastoča knjiga v Centru za izobraževanje in kulturo Trebnje**. Razstava, ki postaja vse bolj razširjena tudi drugod po Sloveniji in tudi širše, postaja v Trebnjem »družina« tamkajšnjih zaslužnih občanov. Prireditev, ki se je pričela z odkritjem spominske plošče dr. Alojziju Šuštarju na njegovi rojstni hiši v sosedstvu, se je nadaljevala z vključitvijo treh novih zaslužnih rojakov v Rastočo knjigo mirenske doline. Letos so bili te časti deležni prof. dr. Miha Japelj, kemik in univerzitetni profesor, **Janez Mejač**, baletni plesalec in koreograf, tudi član IO DBUS, ter Tatjana Fink, MBA, prva predsednica Rastoče knjige in glavna direktorica podjetja Trimo.

Stotniji gostov, med katerimi so bili izjemno ugledni predstavniki znanosti, umetnosti in javnega življenja, smo za finančno presenečenje programa predstavili duet iz baleta Giselle, ki je gledalce očaral.

V pripravi so baletni večeri v Trebnjem in Mokronogu, pod vodstvom slavljenja Rastoče knjige Janeza Mejača.

Letošnji slavljenici Rastoče knjige v Trebnjem

■ 17. septembra 2008 se je po petnajstletnih mukah zgodila slovesna otvoritev **nove Srednje glasbene in baletne šole v Ljubljani** na Ižanski cesti. Vsekakor izjemno pomemben dogodek za slovensko glasbeno in baletno izobraževanje, hkrati pa velika zaveza, saj so pogoji za učenje postali skorajda idealni in želimo si, da bi bili pedagoški rezultati temu primerni.

Foto Vojko Vidmar

Nova Srednja glasbena in baletna šola v Ljubljani na stičišču Ljubljanice in Grubarjevega prekopa

■ Premierna izvedba letošnjega **8. gala večera novih baletnih koreografij na slovensko glasbo** je bila **v nedeljo, 19. oktobra 2008**, v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Prva ponovitev bo v nedeljo, 16. novembra 2008, ob 19.00 uri v Veliki dvorani SNG Opera in balet Maribor, 21. decembra pa še druga v SNG Nova Gorica.

■ **9. Tekmovanje mladih slovenskih baletnih plesalcev** bo v SNG Nova Gorica od 6. do 8. februarja 2009. Vse informacije so na spletni strani:

http://temsigg-vic-rudnik.lj.edus.si/docs/razpis_9.BALTEK_2009.pdf

■ Društvo baletnih umetnikov Slovenije obvešča, da je prejelo od Davčne uprave iz naslova **donacije iz dela dohodnine za leto 2007** v višini 0,05%, **460,32 €** (438,94 € neto). Iskreno se zahvaljujemo vsem donatorjem za ljubeznivo podporo, hkrati pa posredujemo informacijo, da je mogoče doniranca poljubno spreminjati vsako leto z obiskom vložišča na davčnih upravah.

■ V tekočem letu smo doživeli kar nekaj **peticij**, ki skušajo vplivati na nekatere odločitve, ki niso nujno racionalne in koristne. Prva peticija je povezana z odločitvijo Muzeja novejšje zgodovine, da iz Kazinske dvorane v središču Ljubljane izrine vsa tamkajšnja plesna dogajanja in si tam uredi svoj arhiv. Vsekakor je veliko število tistih, ki menijo, da bi morala Kazina obdržati funkcijo združevanja družabnega življenja mesta, saj je bila prav v ta namen tudi zgrajena. Peticiji se lahko pridružite na **spletni strani Kazina peticija**, kjer se je zbralo že 4311 podpisov ter 546 komentarjev. Druga peticija poteka zaradi odločitve mestnih oblasti Ljubljane, da **Šentjakobsko gledališče** preseli v Dom španskih borcev, tamkajšnje otroško gledališče pa preseli v njihove dosedanje prostore na Krekovem trgu.

Več informacij na spletu: <http://www.ipetitions.com/petition/selitev-sg/index.html>. Tretja peticija pa je potekala v zvezi z **Radiem Slovenija** oziroma njenim tretjim programom, kjer so posamezniki zaslutili, da se za nekaterimi kadrovske spremembami vodstva skriva siromašenje oziroma celo ukinjanje tretjega radijskega programa ARS.

■ V sodelovanju z našimi kolegi iz vojvodinskega društva baletnih umetnikov organiziramo **promocijo knjige Balet, da li se to jede?** Avtorica Gabriela Teglaši Velimirovič v njej na poljuden in humoren način, skozi lastne baletne izkušnje, razbija stereotipe o baletu in baletni umetnosti ter odstira pogled v zakulisje. Knjiga je v procesu prevoda v slovenski jezik. Promocija bo potekala v **torek, 28. oktobra 2008, ob 18.00 uri** v Kazinski dvorani **SNG Opera in balet Maribor** in v sredo, 29. oktobra, ob 18.00 uri v prvem nadstropju **Slovenskega gledališkega muzeja v Ljubljani, Mestni trg 17**. Vljudno vabljeni!

■ **Strokovne nagrade DBUS za leto 2008**. Izvršni odbor DBUS objavlja razpis za prijavo kandidatur za strokovne nagrade Lydia Wisiakova za leto 2008. Predlagatelji so lahko džične in pravne osebe. Kandidati za nagrade so člani DBUS, ki so v letu 2008 dosegli pomembne dosežke na področju baletne umetnosti. Prijave s podatki o kandidaturi in potrebno utemeljitvijo izjemnosti predlaganega dosežka pošljite na naslov: Društvo baletnih umetnikov Slovenije, Župančičeva 1, 1000 Ljubljana, najkasneje do 15. marca 2009.

■ **Izvršni odbor DBUS objavlja razpis za prijavo na mesta članov organov društva**, ki se bodo sprostila na Volilnem občnem zboru DBUS, predvidoma v marcu 2009. Na osnovi napovedi predaje funkcije predsednika društva Vojka Vidmarja za leto 2009, objavljene na občnem zboru leta 2007 in 2008, ter zapisane tudi v biltenih Balet, apeliramo na člane društva, da razmislijo in se pogovarjajo na temo nadaljevanja poti DBUS in bodočo zasedbo mest, in svoja stališča posredujejo na naslov društva ali osebno članom Izvršnega odbora. Funkcije članov organov društva so sledeče: izvršni odbor (devet članov: predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik in še pet rednih članov), štirje iz mariborske in štirje iz ljubljanske regije, nadzorni odbor (trije člani) in disciplinska komisija (trije člani). Kandidati bodo izvoljeni na volilnem občnem zboru DBUS 2009.

Foto Ernő Sebastijan

Utrinek iz baletne produkcije v italijanski Gorici.

Baletno šolstvo

Matej Selan, vodja baletnega oddelka na SGBŠ (maj 2008)

V zadnjih letih je bilo na področju baletnega izobraževanja vpeljanih veliko sprememb, kar nekaj pa se nam jih še obeta. Žal vse spremembe prihajajo »od zgoraj«, zato so večkrat s strokovnega stališča neprimerne in jih v praksi rešujemo, kot najbolje vemo in znamo. Običajno te rešitve iščemo v časovni stiski, tako da niso vedno optimalne. Da zaradi nepoznavanja novosti ne bi prihajalo do nesporazumov, bi želel nastale razmere na kratko razložiti.

Osnovna baletna šola

Osnovno baletno šolstvo je doživelo velike spremembe po sprejetju novega zakona o glasbenih šolah leta 2002. Spremembe se uvajajo postopno od leta 2003 in bodo v šolskem letu 2008/09 dokončno uveljavljene.

Velika pozitivna novost, ki jo določa novi zakon, je uvedba plesnih pripravnic, v katere se vpisujejo otroci, stari od šest do devet let, torej otroci, ki obiskujejo prve tri razrede osnovne šole. Pred sprejetjem zakona ti otroci niso bili vključeni v plesno izobraževanje, razen na šolah, kjer so te otroke vpisovali »na črno« in jih prikazali kot učence višjih razredov. Povpraševanje po baletnem šolanju pa je ravno v tej starosti največje. Ti otroci (njihovi starši) so bili tako prisiljeni poiskati druge možnosti, na baletno šolo pa so nato pozabili. Žal je sedaj vpis v plesne pripravnice omejen, tako da smo vsako leto (vsaj na SGBŠ Ljubljana) prisiljeni veliko otrok odkloniti.

Druga velika novost je uvedba šestletne baletne šole. Pred sprejetjem zakona so obstajali baletni oddelki pri glasbenih šolah, kjer je bilo na dveh baletnih šolah (Ljubljana in Maribor) šest razredov baleta oziroma kjer so bili štirje razredi baleta, pred tem pa dve (ali več) baletnih pripravnic. Te pripravnice pa kljub dejstvu, da smo jih vsa leta izvajali, uradno niso niti obstajale. Novi zakon je vse plesno izobraževanje združil, s tem da sedaj na glasbenih šolah izvajajo osnovni program baleta ali sodobnega plesa z ali brez dodatnega pouka, na obeh šolah, ki delujeta v okviru SGBŠ pa izvajamo pouk z obsežnejšim in zahtevnejšim programom. Tako so sedaj bivše in neobstoječe baletne pripravnice in štirje razredi baleta združeni v šestletno osnovno baletno šolanje. Če ne bi uvedli šestletnega šolanja, bi morali učenci plesnih pripravnic za dve leti prekiniti šolanje, saj se mora osnovno baletno izobraževanje, zaradi prehodnosti na srednjo šolo, končati skupaj z devetletno osnovno šolo. Pravo baletno šolanje pa se sedaj začne v tretjem razredu, torej je sedanji 3. enak nekdanjemu 1. razredu. Učenci pa se lahko v

primerni starosti vpíšejo, če je seveda prostor, kar v 3. razred. Z uvedbo novega programa so glasbene šole dobile več ur pouka tedensko, medtem pa sta obe šoli pri SGBŠ nekaj ur pouka izgubili. Zato smo morali žrtvovati stranski predmet klavir, ki ostaja na srednji stopnji, predmet stilni plesi pa je izpadel, saj ga ni v naboru predmetov, ki jih določa zakon (ostaja pa na srednji šoli).

Težave, ki se pojavljajo pri izvajanju pouka, so v prvi vrsti normativi, ki določajo 12-15 otrok za oblikovanje skupine. Razpon je namreč preozek - manjši kraji imajo težave s premajhnim številom otrok, drugje pa, kjer prostor to omogoča, bi lahko vpisali več otrok. Upam, da bo do novega šolskega leta ta težava rešena, saj se trudimo za spremembo normativov. Velika težava je tudi, ker odgovorni baletno izobraževanje jemljejo kot strošek in ne naložbo in šolam omejujejo vpis s tem, da ne dovoljujejo ustanavljanja novih skupin. Tako mora število vpisanih, ne glede na povpraševanje, ostati iz leta v leto povsem enako ali kvečjemu manjše. Povpraševanje je še vedno veliko, bojimo pa se, da bo zaradi vsakoletnega odklanjanja učencev v bodoče upadlo.

Srednja šola

Z uvedbo splošne mature kot pogoja za vpis na univerzo se je morala srednja glasbena in baletna šola preoblikovati v umetniško gimnazijo, saj v nasprotnem primeru dijakom ne bi bil omogočen vpis na univerzo. Gimnazijski program in matura določata največ 36 ur pouka tedensko, prav tako pa določata letno število ur maturitetnim predmetom. Tako ostane za strokovne (plesne) predmete, kar pač ostane. Program dijaki zaključijo s petpredmetno matura, kjer so trije predmeti obvezni, četrta in peti pa sta izbirna, samo eden od njiju je balet, čeprav izpit obsega vse strokovne predmete štirih let - torej več kot 2200 ur pouka. Predmet balet torej pokriva celotno področje in bi ga lahko izenačili na primer s predmetom družboslovje ali naravoslovje.

Normativ za oblikovanje letnika na umetniški gimnaziji balet je do osem dijakov. Srednja šola se financira na dijaka in ne na oddelek, tako da moramo imeti dovolj dijakov, da program sploh lahko izvajamo. S tem pa tudi kakovost posameznih generacij ni primerljiva. Za oblikovanje oddelkov na splošnoizobraževalnem delu pa so normativi enaki kot za splošne gimnazije. Glasbeni in baletni del umetniške gimnazije nista v nikakršnem konfliktu, temveč se celo dopolnjujeta. Večkrat se sliši pripomba o za balet neprimernem urniku. Vendar to ni problem kombinacije glasbe in baleta, temveč je težava v tem, da se (vsaj v Ljubljani) 80 % dijakov šola vzporedno na drugih gimnazijah in je baletni urnik torej prilagojen njim!

Veliko se je govorilo o prenovi gimnazij, ki pa glasbi in plesu ni bila naklonjena, saj bi položaj plesalcev in glasbenikov verjetno še poslabšala. Namesto prenove je ostalo le posodabljanje učnih načrtov, ki pa ne dopušča možnosti večjih sprememb. Za kaj več bo potrebno spremeniti zakonodajo, in to ne samo srednješolske, ampak tudi visokošolske (matura). Verjeli ali ne, zaključek srednje šole pravzaprav določa zakon s področja visokega šolstva! Spreminjanje zakonov pa je dolgotrajen, zahteven in naporen proces, kjer moramo združiti svoje moči. Vsi si namreč želimo, da bi bilo baletno šolanje bodočih plesalcev še boljše, razmišljanja pa gredo v precej različnih smereh. Glede na to, da nas je malo, mislim, da bi morali najti

skupno rešitev, saj bomo le tako kaj dosegli. Zato pa se moramo pogovarjati, prisluhnuti drug drugemu in v argumentirani debati najti za slovenske razmere optimalno rešitev. To rešitev pa nato speljati v praksi. Pri tem se lahko zgledujemo po rešitvah v ostalih evropskih državah, primerjati pa moramo programe in ne imen posameznih šol, saj je ime večkrat zavajajoče. Šole z enakim imenom (akademija, konservatorij) imajo povsem različne programe.

Nekaj možnosti v razmislek:

- Konservatorij za glasbo in balet, kjer bi bila srednješolska stopnja šola gimnazijskega tipa - ne gimnazija (primer Češka), kar bi zagotovilo prehodnost diplomantov (maturantov) na vsaj nekatere fakultete, obenem pa omogočilo več časa strokovnim predmetom. Konservatorij je dobra rešitev, saj lahko šola združuje različne stopnje šol (primer Francija, Nizozemska, Velika Britanija...). Izobrazbo pa bi reševali s statusom in pri zaposlitvi priznali več kot 2200 ur strokovnega pouka v srednji šoli ter opravljeno avdicijo.
- Srednja šola ostane približno taka, kot je, maturantom pa bi univerza priznala prvo bolonjsko stopnjo. Rešitev se zdi utopična, vendar v Veliki Britaniji ta rešitev obstaja (BA hon. validated by university of London, Durham..., šole pa so pravzaprav konservatoriji). Ne nazadnje imajo naši dijaki na srednji šoli že sedaj v štirih letih več kot 2200 ur strokovnega pouka in bi se to nekako moralo priznati.
- Študij ob delu po srednji šoli v povezavi z gledališčem. Praktični del bi študentje izvajali v baletnem ansamblu, nekaj teoretičnih predmetov pa bi opravili na eni izmed fakultet. V tem primeru pa bi študentom morali zagotoviti zaposlitev v ansamblu vsaj za dobo študija.

Seveda je to le nekaj predlogov, prepričan sem, da ima marsikdo tudi drugačne in boljše predloge. Opozarjam, da vsi predlogi zahtevajo spremembe v zakonodaji - tako zakona o gimnazijah kot zakona o maturi! Vsako rešitev pa moramo pretehtati z vseh strani in najti za slovenske razmere optimalno rešitev.

Višja šola

V letošnjem letu je začela z delovanjem višja baletna šola za učitelje baleta na osnovni stopnji. Sedaj balet lahko poučuje, kdor je končal univerzitetni študij katerekoli smeri in je pred tem končal srednjo baletno šolo. Torej je strokovno znanje v drugem planu. Program višje šole je zastavljen tako, da študenti dobijo znanja predvsem na strokovnem področju - metodika, psihologija, glasba ..., s tem pa se bo, upam, dvignil nivo poučevanja baleta na osnovni stopnji šolanja. Za poučevanje na srednji stopnji pa ostanejo pogoji za učitelja nespremenjeni - torej status solista ali solozborista v baletnem ansamblu, pedagoško andragoška izobrazba, ki jo učitelji pridobijo na filozofski ali pedagoški fakulteti, in opravljen strokovni izpit. Višja šola bi lahko delovala v okviru konservatorija, seveda pa bi morali višjo šolo vpeti v bolonjski proces.

Fakulteta za balet

Iko Otrin, koreograf, Maribor (april 2008)

Pred dnevi sem na TV Ljubljana spremljal oddajo Tednik, v kateri je bil govor tudi o baletu. Mnogi so naštevali kar nekaj problemov v zvezi s slovenskim baletom, na koncu pa sta ostala dva: fakulteta za balet in zakaj naj bi imeli tuji plesalci prednost pri angažmajih.

O teh problemih smo plesalci že velikokrat pisali in obveščali odgovorne ustanove in osebe, vendar rezultata oziroma odgovora nismo dobili. Zato bi rad še enkrat poudaril naša opažanja, saj vedno znova ugotavljamo, da ljudje navadno ne vedo veliko o poklicu baletnega plesalca/ke, ki je čudovito lep, pa tudi čudovito težak in krvoloč.

Najprej Univerza. Seveda DA, ampak za koreografe, pedagoge, kritike, zgodovinarje, ne pa za plesalce. Zakaj? Aktivna doba plesalca je kruto kratka, in če bi se po končani srednji šoli moral še nekaj let zadrževati na visoki šoli, bi bila to, kot se sliši čudno, izgubljena leta. V srednji šoli mora plesalec obvladati obrtno stran, potem pa mora PLESATI. Mora priti v gledališče, v ansambel, kjer se bo naprej umetniško razvijal. Leta tečejo brez usmiljenja in plesalec mora izkoristiti svoj potencial čim hitreje. Ni časa za čakanje, oder zahteva svoje. Ne more se razvijati sam, kot se lahko instrumentalisti, katerih delovna doba je bistveno daljša, mora sodelovati z drugimi plesalci, partnerji, mora obvladati repertoar. To je veliko delo in velika škoda oziroma zamuda bi bila, če bi prišel na oder šele veliko po dvajsetem letu ali pozneje. Moramo si biti na jasnem, da je razvoj plesalca bistveno drugačen kot razvoj instrumentalista, pevcu, igralca, ki imajo po diplomi še desetletja pred sabo za svoj osebni razvoj in napredek. Plesalci tega časa nimamo. Redki so plesalci/ke, ki lahko plešejo še po štiridesetem letu. Ne gre samo za lep, mladosten izgled, ampak za nesposobnost starajočega se telesa izpolnjevati naloge, ki jih plesalec mora. Zato smo po vojni plesalci dobili posebne obroke mleka, masla, sladkorja, tako kot rudarji. Pozneje smo dobili beneficiran pokojninski staž - 18 mesecev za eno leto. Oblast je razumela, da je balet težak poklic, ki ga ne moreš plesati obveznih štirideset let. Ampak časi se spreminjajo. Beneficirano dobo so nam skrajšali, ne da bi o tem ukrepu obvestili naše strokovno društvo. Kakšna je situacija sedaj, ne vemo, ker ni nobenega uradnega sporočila oziroma obvestila.

Vsem je menda jasno, da imajo vrhunski športniki kratek čas za svojo kariero. Država jim nudi službe, v okviru katerih lahko trenirajo, in jim omogoča zaposlitev po končani karieri. Pri baletnem umetniku, katerih poklic je enako zahteven, pa vsega tega nimamo. Oba naša baletna ansambla sta številčno podhranjena. Vsem je jasno, da se simfonični orkester ne more ustvariti čez noč. Da so potrebna leta, da začnejo godbeniki

dihati enako, enako občutiti glasbo, enako frazirati - skratka - postati en korpus. Pri baletu je to še težje. Ne samo enako dihati, plesalci se morajo enako gibati, enako dvigniti noge, enako občutiti ritem in prostor. To zahteva veliko časa in ljudi, ki tako delajo vsak dan. Ker sta naša ansambla številčno podhranjena, si pri velikih predstavah morata pomagati s honorarci, zunanji sodelavci, ki seveda ne morejo obvladati svojega instrumenta - telesa tako, kot bi bilo treba. Da to vpliva na kvaliteto in da zelo otežuje delo koreografov in repetitorjev, je tudi jasno.

Drugo. Res je v naših ansamblih veliko tujih plesalcev. Tako je povsod po svetu. Ples ni vezan na jezik. Problem je pa drugje. Za vstop v baletni ansambel plesalci delajo avdicije. Ki so krute, ampak nujne. In tu imajo absolventi naših šol težavo. Po svetu imajo baletne akademije, kjer se gojenci, dijaki, posvečajo predvsem plesu. Saj imajo tudi splošne predmete, ampak ples je prvi, vse je podrejeno njemu. Živijo za ples in zato lahko dosežejo v svojem razvoju veliko. V Münchnu imajo baletno akademijo pri visoki šoli za glasbo. Učenci, ki nimajo mature, včasih celo osnovne šole ne, dobijo indeks. Mnogokrat sem spraševal vodje in učitelje na takih akademijah, zakaj tako. Pa so mi vsi odgovarjali: dragi Iko, mi vzgajamo plesalce, ne pa matematike ali inženirje ali kaj drugega. In če hočemo iz njih narediti plesalce, se morajo temu cilju posvetiti popolnoma. S telesom, duhom in časom. Pri nas pa, žal, ni tako. Bili smo veseli, ko je bila ustanovljena srednja baletna šola. Mislili smo, da bo sedaj ples zacvetel. Pa ni bilo tako. Srednja baletna šola je postala navadna srednja šola, kjer so bili splošni predmeti in matura najpomembnejši. Za sam ples, ki naj bi bil osnova učencevega delovanja, je ostajalo vedno manj in manj časa. Če je zmanjkalo ur za matematiko ali kak drug predmet, so odgovorni, kljub mnogim opozorilom, preprosto črtali uro plesnega predmeta. Neverjetno, ampak resnično.

Ob ustanovitvi SBS smo imeli poleg klasike in repertoarja še karakterne in ljudske plesse, klavir, glasbeno teorijo, oblikoslovje, zgodovino baleta in glasbe, kinetografijo, stilne plesse. Pozneje so, ker je v predmetniku zmanjkalo ur za splošne predmete, črtali uro stilnih plesov, tako da je ostala samo ena ura za celotno plesno materijo od baroka dalje. Čez nekaj časa še polovico ur za karakterne plesse. 'Najlepše' pri vsem tem je, da so odgovorni pozabili na dejstvo, da bi bilo treba poleg števila ur črtati še ustrezni del učne snovi. Tako bi morali pedagogi kljub zmanjšanju številu ur predelati VSO snov, ki je v učnem načrtu. To je seveda nemogoče. Zato so bili prisiljeni sami izbirati snov, ki so jo lahko predelali v danem času. Vsak pedagog po svoje, ker ni bilo nobenih navodil.

Tako smo ostali brez ljudskih plesov (ki bi jih moral slovenski plesalec seveda dobro poznati), brez stilnih plesov, kinetografije, karakternih plesov, da ne govorimo o zgodovini plesa in baleta, ki ima samo dve uri tedensko. Glasbeniki imajo za razvoj glasbe štiri ure. Zaradi neustreznega sistema smo obdržali samo osem ur za glavni predmet. Poleg tega še dve uri za nekakšne skupne vaje. Za razvoj našega telesa, ki je naš instrument, je to seveda popolnoma nezadostno.

Urnik je prirejen številčno močnejšim glasbenikom in plesalci prihajajo na plesne ure utrujeni, s težkimi nogami. Kako naj se plesu popolnoma predajo, če je za njih največji problem jutrišnja naloga iz matematike, naravoslovja, jezika. Za svoj glavni predmet - balet imajo na voljo 8 (osem ur) tedensko. Plesalec, ki hoče iz svojega telesa narediti dober instrument,

mora vaditi vsak dan. Glasbeniki lahko vadijo doma vsak dan, vse praznike, vse počitnice. Plesalci ne morejo doma skakati okrog kuhinjske mize. Potrebujejo prostor, pedagoga, glasbo. To poudarjam zato, ker nekateri pravijo, da imajo plesalci in glasbeniki enake pogoje za svoj razvoj. To je seveda popolna neresnica. Celo laž.

Drugo. Balet je umetnost, ki se prenaša praktično, od starejših k mlajšim. Ne da se ga naučiti iz knjig, vedno so starejši, izkušeni plesalci vodili mlajše skozi vse ovinke in pasti tega poklica. Z novimi predpisi je bilo izkušnim, upokojenim plesalcem onemogočeno, da bi prevzeli svoj letnik in ga vodili do zaključnega izpita. To je svetovni unikum, ki samo dokazuje, da odgovorni, ki nam krojijo usodo, nimajo pojma o tem, kaj je balet in kako ga je treba študirati. Balet ni nekaj posebnega, je pa DRUGAČNA umetnost. Zahteva drugačen pristop.

Tudi pri nas so pedagogi vzgojili vrsto odličnih plesalcev in plesalk. Ampak z velikanskim trudom obeh - učitelja in učenca. Mnogi mladi pa teh dodatnih naporov ne zdržijo. Zato je naših absolventov vedno manj. In jih bo vedno manj, če odgovorni ne bodo dojeli, da je balet poseben poklic. To so večinoma že dojeli pri športnikih in jim omogočajo dodatne treninge v klubih in telovadnicah tudi izven šolskega časa. Plesalec teh možnosti nima.

Nihče med nami ne misli, da bi moral biti plesalec neizobražen. Samo naj bo njegova izobrazba humanistična, ne pa taka, kot je sedaj. Mnogi smo kljub težavam s časom diplomirali na visokih šolah, žal ne baletnih, ker jih pri nas še ni. Zato bi bila baletna fakulteta odlična izbira za plesalce, ki zaradi raznih vzrokov ne zmorejo daljše plesne kariere.

Osnovni problem našega baleta pa je in ostaja srednja baletna šola. Tako, kot je sedaj organizirana, ne more, kljub trudu mnogih pedagogov, dati ustrezne konkurence tujim baletnim šolam in njihovim absolventom. Saj Slovencev ni veliko, ampak nekaj talentov se tudi pri nas najde in dajmo jim možnosti, da se razvijejo v celoti. To bodo pa dosegli samo tako, če bo ples osnovna preokupacija v njihovem življenju.

Gostovanje v Singapurju

*Tina Šrot, novinarka Televizije Slovenija
(Uredništvo oddaj o kulturi)*

Singapur je ves mesec utripal v ritmu 31. Festivala umetnosti. Na gledališke, plesne in glasbene predstave so na vsakem koraku opozarjali v vetru plapolajoči plakati na ob z drevesi obdanih cestah. Napise, kot je »Have you got your Artsfest tickets yet?« (Že imaš vstopnico za Festival umetnosti?) si srečal na zidovih mogočnih trgovskih centrov, nanje si celo naletel, ko si v želji, da se izogneš oviri na pločniku, pogledal v tla. Če je v naključnem mimoidočem, Singapurcu ali turistu, tovrsten plakat zbudil radovednost, pa je vsakega Slovenca navdal tudi s ponosom. Na večini je bila namreč fotografija, ki je simbolizirala Arhitekturo tišine Edwarda Cluga. T plesno-gledališki projekt je bil osrednja atrakcija Festivala umetnosti. Kot najzanimivejšemu in najobsežnejšemu projektu mu je pripadla čast odpreti festival. Uradno odprtje 29. maja je bilo v najprestižnejšem plesno-gledališkem kompleksu Esplanade. Gre za sodobno gradnjo, ki je trajala 15 let v sodelovanju z znanimi arhitekti in akustiki. Slovenske izvajalce je z

Foto Arhiv SNG Opera in balet Maribor

Edward Clug v družbi s predsednikom Singapura

obiskom predstave počastil predsednik Singapura, ki je osebno pozdravil koreografa in vodjo mariborskega baleta Edwarda Cluga. Dvorana, namenjena gledališkim predstavam, je spominjala na nekdanjo podobo naše opere v stilizirani različici. 80 pevcev s štirimi solisti in 40 plesalcev obeh slovenskih opernih gledališč je s 66-članskim singapurskim Festivalnim orkestrom pod vodstvom dirigenta Uroša Lajovca mogočno izvedlo obe glasbeni deli, Mozartov Rekviem v d-molu in Rekviem za mojega prijatelja sodobnega poljskega skladatelja Zbigniewa Preisnerja. Čeprav sem predstavo prej videla že trikrat, se me je dotaknila tako kot prvič. Začutila sem, da so vsi nastopajoči čutili pomembnost svojega nastopa. Plesalcem se je to videlo v vsakem gibu, pogledu in dostojanstvenem izrazu. Preprosto povedano, iz sebe so iztisnili največ in pokazali vrhunski, dovršen in pripovedni ples. Čeprav je na odru manjkal Edward Clug, ki bo zaradi dolgotrajnega zdravljenja poškodbe začel ponovno nastopati jeseni, je bila njegova energija močno prisotna. Odzivi občinstva po predstavi so bili presunljivi, navdušujoči. »Kako lepo je Clug združil ples in petje, plesalci so bili odlični, glasba je bila čudovita, skoraj sem jokala,« je bila ganjena direktorica singapurskega Narodnega muzeja. Predstavo si je ogledalo kulturno izobraženo občinstvo, to so potrdila njihova vprašanja Edwardu Clugu, Bojani Nenadovič Otrin in Valentini Turcu po predstavi, ko je v dvorani ostalo okoli 150 radovednežev. Splošno prepričanje je bilo, da je delo Edwarda Cluga nekaj posebnega, do zdaj še ne videnega. Direktorica festivala Goh Ching Lee je večkrat poudarila, da gre za izjemno nadarjenega koreografa, ki zna plesalce navdušiti in jih pripraviti k vrhunski izvedbi. Svoje znanje je Clug predstavil na plesni delavnici, kjer je okoli dvajset izbranih plesalcev učil gibe iz svojega zadnjega projekta Pret-a-porter. Po kar treh ponovitvah predstave Arhitektura tišine, so 3. junija izvedli še celovečerni plesni projekt Radio and Juliet. Izrazna, čutna in izvrstna plesalka Bojana Nenadovič Otrin je kot Julija ponovno navdušila. Edwarda Cluga je nadomestil Matjaž Marin, katerega izraz in ples ima močnejši učinek v paru z Tijuano Križman. Gaj Žmavc, Tiberiu Marta, Demetrius King in Mariborčan, ki pleše na Nizozemskem, Christian Guerematchi, so svojo nalogo odlično opravili. Zaradi odsotnosti Cluga na odru je bilo potrebno koreografijo delno spremeniti. Za plesalce še posebej zahteven je bil prizor »moškega pretepa«, ki so ga kljub številnim, še ne v popolnosti osvojenim prilagoditvam, dobro izvedli.

Plesalci so spet pokazali svojo profesionalnost in brez-kompromisno predanost plesu. Pogoji v Singapurju sicer niso bili ravno njim v pomoč, po okoli 20-urnem potovanju z letalom so sledile težave zaradi časovnega zamika (+6 ur). V 30 stopinj vročem ozračju je skoraj 80-odstotna vlaga, vsi prostori pa so pretirano klimatizirani. To so seveda še močnejše občutili pevci, ki so po Clugovi Arhitekturi tišine izjemno navdušili s simfonijo Howarda Shora Gospodar prstanov. Mariborski in ljubljanski operni zbor, singapurski otroški operni zbor in singapurski orkester je vodil priznani nemški dirigent Markus Huber.

V Singapurju so si vaje in predstave sledile ena za drugo, urnik je bil natrpan. Edward Clug je bil skupaj z direktorico festivala povabljen na več intervjujev, med njimi tudi na tam najpomembnejšo Televizijo News Asia, časopisi so se pozitivno razpisali o vseh treh predstavah.

Gre za pomembno gostovanje, ki bo Clugu in slovenskim baletnikom odprlo še marsikatera vrata. Sicer pa je bistvo dobro strnil vodja ljubjanskega baleta Jaš Otrin: »To, da je *Arhitektura tišine* odprla enega najpomembnejših azijskih festivalov, je uspeh, ki bi si ga za slovenski balet lahko samo želeli.«

Obsežno reportažo z gostovanja v Singapurju si lahko ogledate na internetni strani: <http://www.rtv slo.si/play/posnetek-brez-naslova/ava2.16144186//>

Moja pot in moja spoznanja Žiga Jereb

Sem v Linzu, kjer delam kot gost z Jochenom Ulrichom pri predstavi Fidelio. Danes so bile prve vaje in sem polomljen in izmučen v pozitivnem smislu. Po sedmih sezonah rednega angažmaja v nemškem gledališču Združena mestna gledališča Krefeld in Mönchengladbach, sem se odločil za neodvisni status. Tujina me je izoblikovala v plesalca, odrsko osebnost, kakršen sem danes. Spoznal sem, da je ples več kot samo služba, da je to način življenja, strast in da vsi plesalci ne verjamemo v enake cilje in da je oder za nekatere samo delo in ne ljubezen. V Kremsu v Avstriji sodelujem z Marjeto Greif pri projektu z invalidi in otroki, kar mi omogoča še globlje doživljanje plesa. Ples brez omejitev in kreativnost, ki resnično ne pozna meja.

Foto Rolf Georges

Žiga Jereb v baletu Winterreisen, Schubert / Heidrun Schwaarz

6. Baletni poletni gorenjski seminar

Lucija Bizant

Poletni seminar je letos potekal že šesto leto zapored, in sicer od 4. do 14. avgusta 2008, v organizaciji baletne šole Stevens. Kar 42 mladih plesalk in plesalcev je nadgrajevalo

Foto Nena Vrhovec Stevens

Spominski posnetek na baletno poletje v Naklem

svoje znanje v dveh lepo opremljenih baletnih dvoranah v Vita centru Naklo. Kot gostujoča pedagoginja je naš seminar že drugo leto zapored obiskala Olga Andreeva, solistka SNG Opera in balet Ljubljana, in poučevala vaje na konicah prstov in variacije. Pouk pas de deuxa ter moške variacije je ponovno vodil Andrew John Stevens, repertoar in klasični baletni pouk pa je poučevala Nena Vrhovec Stevens s pomočjo odlične spremljave - pianistke Nataše Vester Trseglav.

Seminar so obiskali plesalci in plesalke v starosti od 11 do 23 let in bili razporejeni v tri skupine. Prišli so iz vse Slovenije: Ljubljane, Maribora, Jesenic, Kranja, Medvod, Škofje Loke, Tržiča, Bleda, Ptuja, Celja, Porotoroža, Pirana, ... ter tudi iz tujine - Italije.

Delo v seminarju je intenzivno potekalo po štiri do pet ur dnevno, zadnji dan, 14. avgusta 2008, pa je bil dan odprtih vrat oziroma predstavitev dela s seminaristi za starše ter vse ostale, ki jih zanima, kako je videti pouk na poletnem baletnem seminarju.

Pepelka - Feniksbalet

Živa Droljc

Učenke in učenci Baletne šole Stevens ter člani Feniksbaleta (nastopalo nas je kar 54), smo 7. junija 2008 na odru Gledališča Medvode premierno odplesali baletno predstavo *Pepelka*, v koreografiji Andrewa Stevensa. Ta se tokrat ni izkazal le v svojem najboljšem celovečernem baletu doslej, temveč tudi kot zanesljiv partner in princ Pepelki Živi Droljc, saj je zaradi bolezni Lucasa Jerkanderja vskočil na njegovo mesto in odplesal tudi vlogo Baletnega mojstra ter tako omogočil, da smo omenjeni vikend uspešno odplesali vse tri razprodane predstave. Nove ponovitve, v katerih se je kot princ predstavil Lucas Jerkander in bila mačeha Nena Vrhovec Stevens, ki je s pomočjo svojih razvajenih hčera Irene Senčar in Lucije Bizant na vse pretege poskušala doseči, da le-ta svoje Pepelke

ne bi uspel najti, smo uprizorili v oktobru, po novem letu pa gostujemo tudi na odru Kulturnega doma Žalec. V božičnih predstavah *Pepelke* pa bosta premierno plesala Katarina Ana Petek in Petar Đorčevski. S klasično postavitvijo baleta *Pepelka* privabljamo veliko mladih, ki si še vedno želijo ogledati, kako klasična pravljica zaživi na odru.

Foto Arhiv Feniks baleta

Pepelka Živa Droljc s Princem Andrewom Stevensom

Lejla gre plesat v Evropo

Darja Sebastian

Nadvse prijetna novica prihaja iz ljubljanske Srednje baletne šole, saj je naša maturantka **Lejla Pantič Šinrič** opravila avdicio za **skupino Europa Danse**, kamor sprejmejo od 20 do 22 plesalcev starih od 18 do 21 let, izbranih iz cele Evrope. Lejla je večkratna nagrajenka baletnih tekmovanj v okviru TEMSIG in tudi mednarodnih (Rim 2007), pa tudi balerina, ki je zelo uspešno plesala v kar nekaj predstavah SNG Opera in Balet Ljubljana.

Zloženska »Mladi evropski plesalci« piše o predstavi *Picasso et la danse*, ki nas letos po osmih letih plesanja koreografij od Balachina, Kyliana, Eka do Forsytha itd. popelje v štiri baletne v kostumih in sceni P. Picassoja. Naučili se bodo originalno Massinovo koreografijo »Parade«, v novi postavitvi pa »Pulcinello«, »Mercure« in »Cuadro flamenco« na tradicionalno andaluzijsko glasbo in koreografijo. Zanimiv program in izjemne izkušnje čakajo Lejlo, saj so se že avgusta 2008 zbrali v Chartresu v Franciji, po krajšem odmoru pa nadaljevali naporno delo do decembra, ko

Foto Robert Balen

Lejla Pantič Šinrič kot Esmeralda

predstava zaživi v Parizu in številnih drugih krajih, ki še niso dokončno določeni. Verjetno Slovenije ni na tem seznamu, kar je izjemna škoda, ki pa se morda v bodoče še popravi. Za baletno življenje in pripravništvo, kot je vse skupaj zamišljeno, ter siceršnje seznanjanje z baletnim urnikom, procesom priprave predstave in življenjem tudi na turneji, skrbi gospa Pascale Mosselmans, bivša balerina pri Gulbenkian Balletu. Na naši baletni šoli si je ogledala pouk, kjer je Lejla vežbala, in ujela sem zadovoljstvo ter žar v očeh, ko je s prof. Selanom izmenjala vtise o njenem delu. Odločitev, da sprejmejo mlado Slovenko v skupino, sploh ni bila težka. Mladi plesalci za delo in predstave dobijo plačilo, sicer pa je za njihovo udobnost v celoti pokrbjeno. Verjamemo, da nas bo naša mlada balerina o svojih vtisih, izkušnjah in navdušenju sprti obveščala, ponosni pa smo nanjo že zdaj!

Gostovanje dijakinj Srednje baletne šole Ljubljana v italijanski Gorici

Darja Sebastian

V soboto, 21. junija 2008, se je ljubljanska Srednja baletna šola znova odzvala vabilu gospe **Corine Mary Brandolin**, naj skupaj z njenimi učenci iz Gorice in Monfalcona ter gosti iz Gradca vstopimo v baletni svet v dvorani Teatro Verdi v Gorici. Sodelovanje med obema šolama poteka že skoraj celih dvajset let, letošnja predstava je bila še posebej slovesna, ker je gospa Brandolin s svojima šolama praznovala 50-letnico. Triurni program je bil pestro sestavljen, od klasičnih variacij kot hommage Petipaju, pa jazz baleta do sodobnega giba in se končal z apoteozo plesu *Odisej* na glasbo A. Hačaturjana. Veseli izjemno veliko število učenk in fantov, ki se želijo, včasih seveda s hudimi napori, poskusiti na konicah prstov.

Gospa Corina, zaljubljenka v klasiko, želi vnesti klasično kulturo v sodoben, prehitro živeči čas, v svoje okolje, ustaviti se za hip v lepoti baletne umetnosti. Ljubljanske srednješolke: Katarina Čegovnik, Ana Jenček, Kaja Lin Jagodič Avguštin in Nina Pišlar so v spremstvu prof. Damaasa Mythras Thijsa zaplesale variacije Aurore, Giselle, pa sodobno koreografijo Amorja in koreografijo M. Bėjara na glasbo J. S. Bacha. Pridružile so se jim že skoraj srednješolke, učenke 4. r. baletne šole: Metka Beguš, Lucija

Foto Erno Sebastian

Dijakinje SGBŠ Ljubljana v Baletni zmešnjavi

Jesenovec, Klara Prednik, Tasja Šarler, Ajda Šegula, Barbara Žvar Baškovič, Maša Blažič, zaradi boleznih ene od učenk, pa je v menuet vskočila Nina Pišlar. Pod mentorstvom in v koreografiji prof. Darje Sebastian so se predstavile s svojo *Baletno zmešnjavo*. Zanimivo preplesavanje in prepletanje stare dobe z menuetom in klasično etudo na konicah prstov je gospo Brandolin še posebej navdušilo in očaralo. Zanj in njene baletne pedagoginje so nastopi naših dijakov vedno vrhunec večera in hkrati izziv njihovim gojenkam, da poskušajo poseči po zvezdah, nam pa prijetno druženje širi obzorja in nas spodbuja k še boljšemu delu.

Baletna produkcija na Jesenicah

Andrew John Stevens

Baletni oddelek Glasbene šole Jesnice je imel zaključni nastop 30. maja 2008 v gledališču Tone Čufar Jesenice. Prvi del programa je bil posvečen baletnemu skladatelju Aleksandru Glazunovu, ki se dandanes redko uporablja, v koreografiji Nade Zorn in Andrewa Stevensa. Sedem skupin je imelo različne teme v širokem razponu Glazunovih del. Drugi del je bil sestavljen na glasbo različnih skladateljev: Strauss, Brahms, Hačaturjan in glasbo pevke Edith Piaff v koreografiji Nade Zorn. Sedemnajstega junija smo predstavo ponovili na prostem, kar je bila dodatna izkušnja za učence. Ponovitve imamo tudi 24. oktobra, in to kar dve, v kinodvorani na Jesenicah.

Balet v našem kamniškem kulturnem domu

Sara Makoter

(Zavod za usposabljanje invalidne mladine Kamnik)

Moja prijateljica Ana Trojnar, baletna učiteljica, ki sem jo spoznala pred božičem, mi je tam nekje marca poslala e-vabilo na baletno predstavo, ki jo je organizirala sama. Ker nimam izpita za avto, se je moja asistentka ponudila, da me zapelje, saj to ni daleč od našega zavoda, in tako sva se v torek, 22. aprila, odpeljali na brezplačni ogled, kjer je bilo ogromno ljudi, nastopajoči, njihovi starši, prijatelji, mentorji in tako naprej. Predstava se je začela ob 18. uri. Prvih pet točk je bilo pripravljenih pod vodstvom in v koreografiji Ane. Najprej so bile na odru tri točke iz pripravnice. Deklice, ki so plesale, so imele komaj šest do 10 let, a bile so presenetljivo gibčne in nadarjene. Sprva so bile oblečene v drese, vsaka v drugačnega, nato pa v do kolkov dolge oblekice v rožnati barvi in plesale na skladbe, kot so Boccherinijev Menuet, Sindingovo Pomladno žuborenje, Beethovno temo iz pastoralne simfonije, Bingeovo Elizabetino podoknico in Waldteufelov Valček. Vmes so posegla tudi starejša dekleta (1. in 2. razred, mislim), ki so nosila rdeče-bele drese. Nato je prišla na vrsto Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana (prejšnje točke so namreč plesale učenke, ki obiskujejo Glasbeno šolo Kamnik), pod mentorstvom: Vesne Cestnik, Darje Sebastian, Mateja Selana in Damaasa Mithrasa Thijsa. Prve učenke so plesale v rožnatih oblekicah, enake dolžine kot plesalke v Anini koreografiji, nato so na oder prišle starejše učenke, ki so se jim pridružili tudi fantje; dekleta so kasneje

nosila temno rdeče obleke in bile obute v zlate baletne copatke. Bila sem osupla, kako se je njihov nastop pričel. Dobesedno so priplesale na konicah ali, kot se reče, naredile *sur les pointes*. Točk je bilo prav tako pet, a imela sem občutek, da njihovemu čudovitemu nastopu sploh ne bo konca. Tudi pas de deux, ples za dva, so plesale in glasba je prav tako bila naravnost očarljiva. Uporabili so Serenado za godalni orkester Benamina Ipvca, 2., 3. in 4. stavka, ter glasbo Kaje Lomovšek (po mojem kakšne zelo muzikalno nadarjene balerine ali pa se morda motim?). V glavnem je bilo nepopisno lepo kljub manjšim težavicam na začetku in daljšemu odmoru, saj sta balet pravzaprav sestavljala dva dela. V prvem so bile le različne koreografije na različno glasbo, v drugem pa je bila Baletna zmešnjava različnih variacij iz znanih klasičnih baletov, ki sta jih po različnih koreografijah znanih koreografov pripravila ga. Marinka Ribič in Damaas Mithras Thijs. Tik pred tem so še učenke baletne šole imele točko na glasbo G. F. Händla - Suita v G-duru, nato pa so sledile variacije iz baletov kot so: *Paquita* (Kristina Kolle), *Trnuljčica* (Aurora - Maja Kapitler), *Don Kihot* (Amor - Nina Pišlar), *Trnuljčica* (Florissa - Ines Mandelj), *Labodje jezero* (Pas de trois - Barbara Potokar), *Giselle* (Ana Jenček) in *La Cambiada* (Kaja Lin Jagodič Avguštin). Za konec pa so nam dijakinje 2. letnika zaplesale prekrasen *Ruski ples* na rusko narodno glasbo (koreografija: Alenka Tomc), dijakinje 3. letnika Španski ples iz *Labodjega jezera* (koreografija po Mariusu Ivanoviču Petipaju je pripravila ga. Andreja Hriberšek) in Katarina Čegovnik s Kajo Lin Jagodič Avguštin ter Ano Jenček točko *Bach za tri* na Bachovo Partito v d - molu, BWV 1004, *Allemanda* v sodobnejšem stilu, ki jo je koreografiral Michel Béjar. Za konec so na oder prišli še mentorji, ki so prejeli rože, neka deklica, učenka, je nekaj zaklicala Ani Trojnar, ona pa se je samo sladko nasmejala. In tako se je zgodilo, da sem se poleg sošolcev, ki so isti dan odšli v kino, tudi sama zabavala, le da veliko bolj in v Domu kulture. Na koncu naju je z Natašo oziroma bolje rečeno mene, prišla s prevozom iskat moja vzgojiteljica Petra, kateri sem iskreno hvaležna, da je vso stvar odobrila. In Ani, najbolj pa asistentki, ki mi je konec posladkala še s čokoladnim bonbonom. Ah, le kaj bi jaz brez Nataše?

Silvije Kjare Starič

Foto Robert Balen

Valentina Turcu in Sytze Jan Luske

Foto Robert Balen

Pet krat ena Issabelle Kralj

Foto Robert Balen

Poslovila

se je ...

Avgusta je v 94. letu starosti umrla arhitektka, akademska slikarka, plesalka, likovna in plesna pedagoginja, kritičarka, teoretičarka, zgodovinarica in publicistka **Marija Vogelnik**. Diplomirala je iz arhitekture in slikarstva, velik del svojega življenja pa je posvetila plesu. Svoje različne ustvarjalne izkušnje je povezala v leta 1972 ustanovljenem ustvarjalnem laboratoriju Kinetikon. Oblikovala je scenografije in kostumografije za dramske, operne in baletne uprizoritve. Dolga leta je pisala plesne in baletne kritike. Konec šestdesetih let je bila urednica plesno-baletnega programa na tedanji Televiziji Ljubljana in ustvarila vrsto scenarijev za baletne televizijske oddaje. Uvrščajo jo med utemeljiteljice sodobnega slovenskega plesa. Zapustila nam je knjigo *Sodobni ples na Slovenskem* in botrovala nastanku leksikona *Ples*.

Marija Vogelnik

Foto Jure Eržen-Arhiv Dela

■ 1. decembra 2008 se bo v Hrvaškem narodnem kazališču v Zagrebu, ob 11. uri, pričel **seminar na temo plesalca in koreografa Milka Šparembleka**. Organizator, hrvaški center gledališkega združenja ITI-Unesco, je datum izbral prav na koreografov 80. rojstni dan. Slavljeneec, ki je tudi član našega društva, je lansko leto, ob 60-letnici umetniškega ustvarjanja, prejel prvič podeljeno strokovno nagrado DBUS, *Pia in Pino Mlakar*, za vrhunski mednarodni koreografski opus in umetniško obogatitev slovenske baletne umetnosti.

Foto Arhiv SAZU

Milko Šparemblek na seminarju v spomin Mlakarja v SAZU

■ 4. aprila 2008 je bila v Cankarjevem domu promocija **knjige Četrta stran trikotnika**, v kateri je zelo sistematsko obdelano delovanje znamenitih Slovencev in slovenskih društev v Bosni in Hercegovini v času od leta 1878 do 2000. Prvi celoviti pregled bivanja in delovanja je plod petletnega dela dvajsetih slovenskih in bosanskih raziskovalcev. Monografijo je zasnoval in uredil Stanislav Koblar. Poleg številnih znanih imen (A. Aškerc, I. Cankar, I. Kobilica, M. Vera, J. Plečnik, E. Kocbek, B. Jakac ...) je pomembno mesto v knjigi namenjeno tudi slovenski balerini Katarini Kocki, ki je pretežni del svoje izjemno uspešne kariere doživela v Sarajevu. V pretekli vojni v BiH je žal izgubila vse imetje in uspela pobegniti v Slovenijo, kjer sedaj živi »na robu«. V knjigi je opisano tudi gostovanje ljubljanskega baleta v Sarajevu s predstavo *Danina Pie* in Pina Mlakarja in še številne druge zanimivosti. Vsekakor izjemno zgleden primer obravnave Slovencev v zamejstvu in tujini. Odličen izziv za tiste, ki so zadolženi za takšno projekte.

Foto Vojko Vidmar

Predstavitve knjige v Cankarjevem domu in projekcija Katarine Kocke

■ Maja 2008 je svoj krst doživel dolgonačrtovani avtorski projekt **Voznica**, plesalke, koreografinje in pedagoginje **Lojzke Žerdin**. Vlogo Voznice in Godca - hudiča sta v tej vizualizaciji slovenske balade izvrstno upodobila igralka Nataša Tič Ralijan in Lado Jakša, ki je bil hkrati tudi avtor glasbe. Direktor fotografije Bernard Perme je v kapeli Galerije Božidarja Jakca v Kostanjevici na Krki botroval pravemu prazniku umetniške estetike. Oddaja je nastala v Uredništvu za resno glasbo in balet Televizije Slovenija. Režijo je vodil Vojko Vidmar.

Foto Arhiv TVS

Nataša Ralijan Tič kot Voznica

■ Junija 2008 je bila v Slovenskem gledališkem muzeju v Ljubljani predstavitev **Slovenskega gledališkega letopisa 2006/2007**. Spremna beseda, ki jo je za področje baleta in plesa oblikovala Daliborka Podboj, je bila v večji meri posvečena **100-letnici rojstva nestorja slovenskega baleta Pina Mlakarja**. Kljub določenim pomislekom posameznikov je pohvalila izjemni napor DBUS pri obeležitvi tega, za slovenski kulturni prostor izjemno pomembnega jubileja, hkrati pa okrcala odgovorne kulturne institucije, katerih domena bi morala biti obeležitev tako pomembnega dogodka. Projekt *Nekdanje svečanosti*, je bil pripravljen v obliki večmedijske predstave, izšel je tudi obsežen zbornik in bil organiziran dvodnevni simpozij na SAZU. Izdani sta bili spominski znamki in ovojnice z razglednicami, kar je izjemen podvig za društvo. In strinjamo se z oceno, da bi bile slovesnosti ob 100-letnici rojstva Pina Mlakarja v organizaciji profesionalnega gledališča (s katerim sta Mlakarja pravzaprav sodelovala), lahko še veličastnejši.

Foto Peter Klinc

Zaključna scena predstave Nekdanje svečanosti v Novem mestu

■ Konec junija 2008 se je v Piranu, na prelepem Tartinijevem trgu, odvijal vsakoletni praznik Terpsihore: **Festival plesa Piran 2008**. Ves večer, od 18.30 ure dalje pa vse do poznih nočnih ur, so se brez premora predstavljala plesna društva, klubi, plesalci in plesalke vseh mogočih plesnih stilov in zvrsti. Za »desert« prireditve so postregli štirje člani DBUS iz obeh slovenskih baletnih hiš: Tijuana Križman, Urša Vidmar, Matjaž Marin in Tomaž Rode. Razmišljali smo, bolje rečeno – sanjarili o tem, kako bi bilo lepo, ko bi vsako večje mesto Slovenije imelo svoj dan razplesanih ljudi ...

Foto Vojko Vidmar

Tijuana Križman in Matjaž Marin iz baleta *Gusar* v Piranu

■ 24. aprila 2008 je Glasbena šola Litija-Šmartno predstavila *Večer baleta in sodobnega plesa* in z njim obeležila **30-letnico delovanja plesne pedagoginje Žužane Bartha** v Kulturnem centru na Stavbah v Litiji.

■ **Nastja Bremec**, plesalka, ki jo poznamo z Gala večerov DBUS, in je aktivna članica plesnega društva Terpsihora iz Šempetra pri Novi Gorici, je letos končala rotterdamsko plesno akademijo (Codarts) in dobila povabilo za sodelovanje z rotterdamsko plesno skupino **Scapino Ballet Rotterdam** in ga seveda tudi sprejela.

■ **13. mednarodni Solo-Tanz-Theater Festival** bo potekal od 12. do 15. marca 2009 v Stuttgartu. Prijave sprejemajo do 11. novembra 2008. Vse dodatne informacije so na voljo na spletni strani www.treffpunkt-rotebuehlplatz.de.

■ Od 14. do 26. julija je letos šestič zapored, v dveh tedenskih paketih, potekal **Plesni kampus Izola**, za poletne (morske) plesne navdušence različnih plesnih zvrsti. Organizatorjem, med katerimi ima vsekakor pomembno vlogo naša znanka **Ingrid Radman**, lanskoletna diplomantka rotterdamske plesne akademije (Codarts), je letos uspel

»veliki met«. V sodelovanju s KUD Erato Izola in ZKD Karol Pahor Piran so Kampus nadgradili s **plesnim večerom Momentum 2008**, ki so ga organizirali v Avditoriju Portorož. V sedmih koreografijah, so se z lastnimi kreacijami predstavili pedagogi Plesnega kampusa. Med avtorji in nastopajočimi smo zasledili kar nekaj znanih imen iz naših Gala baletnih večerov DBUS: Ingrid Radman, Nastja Bremec, Ana Jenček, Zoé Alibert in Kilian Haselbeck. Enega od atraktivnejših delov večera je oblikoval tudi slovenski plesalec **Tomaž Simatovič**.

Foto Vojko Vidmar

Ana Jenček

■ **Ljudmila Brezigar**, univ. dipl. soc. del, edukantka psihoterapije, voditeljica gibanja in plesa s terapevtskimi učinki je bivša diplomantka baletne šole v Ljubljani. V smeri, kateri se je posvetila, s pridom izrablja tudi svoja baletna znanja. Izvaja dva programa **gibanje in ples s terapevtskimi učinki** in **biodinamska masaža v globinskopsihološki psihoterapiji**. V času, ko zaradi preobilice dela pogosto zaidemo v težave, in se je zelo koristno zazreti vase, bo torej pravi naslov: *AJNA, center lepote in osebne rasti*, Dunajska c. 186, Ljubljana. Informacije in kontakt: www.ajna.si, info@ajna.si, ter na telefonu 041 388 682.

■ Prejeli smo vabila na številne zaključne nastope baletnih šol širom Slovenije. V Postojni so nastop pripravili pod naslovom *Baletni koraki med notami*, iz Pirana smo prejeli vabilo Dane Petretič na ogled njenega avtorskega projekta, plesne predstave za otroke z naslovom *Zakaj je pobegnil Mišek in predvsem kam*, na Bled nas je vabilo Društvo prijateljev baleta Bled, vabilo smo prejeli tudi iz Baletne šole Tamare Divjak iz Celja, iz Društva ljubiteljev baletne umetnosti Divača, baletna šola Stevens iz Pirnič nad Ljubljano pa je s predstavami najaktivnejša baletna šola pri nas.

Glasilo izdaja DBUS

DBUS

Društvo baletnih umetnikov Slovenije
Župančičeva 1, 1000 Ljubljana
040 465 161 (Sonja Kerin)
040 465 160 (Vojko Vidmar)
040 465 162 (Alenka Ribič Laufer)
E-mail: dbus@email.si
<http://www.dbus.si>

Urednik: Vojko Vidmar
Oblikovanje: Neva Štemberger
Lektorstvo: Rudenka Nabergoj
Priprava za tisk: Compress d.o.o.
Tisk: Tiskarna Lotos, Postojna, 2008
Naklada: 1500 izvodov